

K otázkám objektivitы západního zpravodajství na pozadí zobrazování ukrajinské krize

On the Issues of Objectivity of Western News Against the Background of Depicting the Ukrainian Crisis

Eva Niklesová

(Praha, Česká republika)

Abstract:

The article focuses on the issues related to not objective/objective and balanced information about the so-called Ukrainian crisis in Western media. The attention is paid to the issues related to the information about Ukraine, to the choice of information sources, the impartiality of journalists, the relevance and meaningfulness of thorough analyses of the objectivity of such news content, etc. The criticism of the Western media related to the Ukrainian crisis, is, however, connected with the commercial nature of media's function, with the difficult orientation in the causes and consequences of Ukrainian crisis and the limited possibility of verifying information, and with the fragmentation of the media audience, and so on.

Key words:

Ukrainian crisis; objectivity of news; analysis of the impartiality of news; criticism of mainstream media; news value; public service media

V souvislosti se zřapodajskřm informovřnřm o ukrajinskř krizi¹ se vynořila, resp. (zнову)otevřela (a střle je předmřtem diskurzř v laickřm i odbornřm diskurzř), řada otřztek spojenř s rolř a dřležitostř mřdiř v současne společnosti. Tyto otřzky se – mj. – třkajř zřležitostř v podobř mediřlnř manipulace a propagandy, ne/mořnosti relevantnř analřzy vyvřzenosti/objektivitv zřapodajskřch obsahř apod.

Ukrajinskř krize a ne/dřvřra v objektivitu zřapodajstvř v tradičních (mainstreamovřch) mřdiřch

Zřapodajstvř o ukrajinskř krizi v tradičních mřdiřch, zejmřna v mřdiřch veřejnř sluřby, je řzce spjato s otřzkou mřry ne/dřvřry v objektivitu zřapodajstvř, se střžnostmi laickř i odbornř veřejnosti na nevyvřzenost zřapodajstvř a s nřslednřmi reakcemi mřdiř v podobř podrobnřch analřz objektivitv, nestrannosti a vyvřzenosti třchto obsahř.² Cřl třchto analřz vřak vřtřinou spočřvř v obhřjenř vřchozřho (avřak nekritickřho) předpokladu, podle nřhoř majř mřdia plnit primřrnř informativnř funkci, poskytovat řdaje, kterř nejsou zřmřrnř zatřřeny subjektivnřmi a jednostrannřmi nřzory, a tudřř představovat platformu pro mořnost vytvořenř si vlastnřho řsudku. Jinak řečeno, mřdia majř dokřzat, že přsobilř „jako objektivnř činitel, kterř fakta, nřzory a přesvřdřenř ve zřapodajstvř zřprostředkovřvř, a nikoli cřlenř usmřřnřje a tvarřje“ [REIFOVř 2004, 163]. V rozporu s touto premisou je jednak samotnř podstata fungovřnř mřdiř, usilujřcřch o zřsk a přřzeň recipientř, avřak současnř i tematickř a nřzorovř rozsřhlost informačnř agendy spojenř s ukrajinskou krizř a obtřřznř dostupnost ovřřenřch informacř z předmřtnřch lokalit. Z pohledu recipienta se tak nejčastřji řeř otřzky spojenř s informačnřm ne/stranřenřm Ukrajinř, s pro/protiruskřmi tendencemi v zřpadnřch mřdiřch, s ne/mořnosti přřjřmat zpřřvy z ruskřch, ukrajinskřch či jinřch mřdiř,³ se zpřsobem vyjadřovřnř řurnalistř o sledovanřch udřlostech, osobřch a jevech apod.

V kontextu mediřlnřch studiř se mřřeme setkat s nřzorem, podle kterřho přřvř zpřsob zřpadoevropskřho informovřnř o krizi na Ukrajinř mohl vřznamnř posřlit

- 1 Za jednu z hlavnřch přřčin udřlostř souvisejřcřch s ukrajinskou krizř je obecnř považovřno rozhodnutř prezidenta Viktora Janukovyče z listopadu 2013, v nřmř se rozhodl pozastavit přřpravy k podepsřnř takzvanř asociacnř dohody mezi Ukrajinou a Evropskou unři (*The Ukraine-European Union Association Agreement*). Podpis třto dohody představoval nadřji pro občřny Ukrajiny zejmřna z centřlnřch a zřpadnřch regionř, kterř snili o integraci s Evropou, zatímco občanř Ukrajiny hlavnř z jihu a vřchodu upřednostřovali řzkř vztahy s Ruskem [MENON, RUMER 2015, X].
- 2 Podle Žantovskřho je „vřtřina kritiky na neobjektivnř informovřnř o situaci na Ukrajinř a roli Ruska a mezinřrodnřho společenvř smřřovřna na adresu tradičních mřdiř, zejmřna dennřho tisku a veřejnopřavnř Českř televize“ [ŽANTOVSKř 2015].
- 3 Srov. např. analřzu Jřptnera, mediřlnřho analytika NEWTON Media, s nřzvem *Přřbirajř českř mřdia ruskř nebo ukrajinskř informace*, v nřř je mj. uvedeno, že „Na ukrajinskř a(nebo) ruskř zdroje poukazovala nejčastřji řestice zřapodajskřch webř v čele s novinky.cz. [...] Vřce proukrajinskř byly

nedůvěru ve zpravodajství a stát se jakýmsi pomyslným katalyzátorem pro paušální kritiku fungování tradičních (mainstreamových) médií. O tomto jevu hovoří například německý mediální teoretik Krüger, když uvádí, že „to, co na jaře 2014 započalo masivním hněvem na pocitovanou nevyváženost zpravodajství o Ukrajině a na příliš negativní obraz o Rusku“, dospělo v principiální kritiku, která může být souhrnně označena například výrazem *Lügenpresse* (lživý, prolhaný tisk, lžitisk) či jinými⁴ [KRÜGER 2016, 7]. Zároveň jde dle Krügera [KRÜGER 2016, 10] o uvádění chybných informací, zavádějících ilustračních obrázků a neověřených údajů.⁵ Autor dále uvádí, že lidé pracující v německých médiích na svou obhajobu s oblibou uváděli, že kritika nevyváženosti zpravodajství o Ukrajině pochází od tzv. Putinových trollů, Kremlem placených agentů apod.⁶

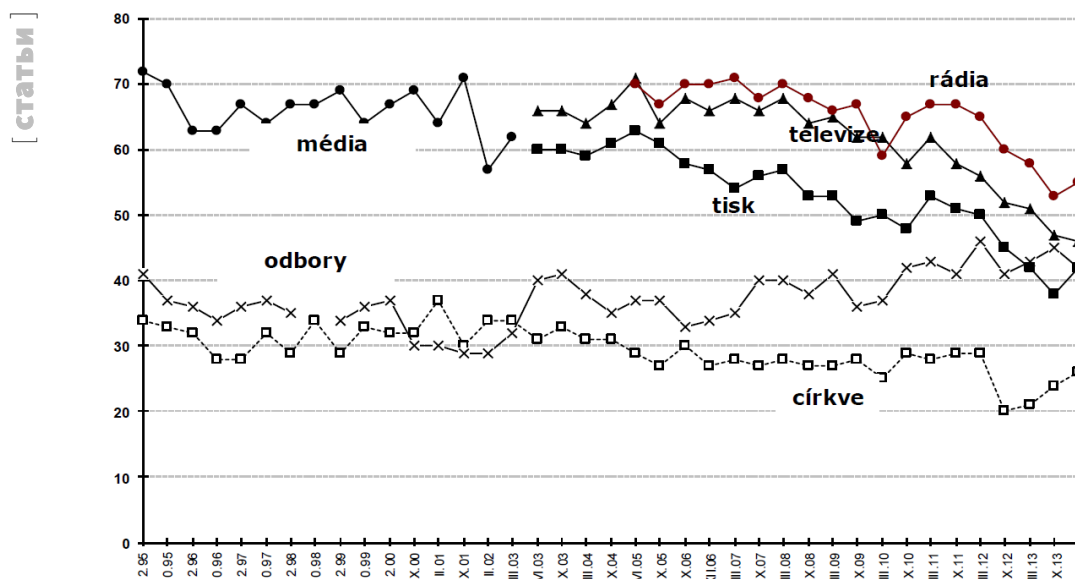
Pokud nahlédneme do českého prostředí, zabývalo se v březnu 2014 výzkumem důvěry v média Centrum pro výzkum veřejného mínění při Sociologickém ústavu AV ČR. V šetření s názvem *Důvěra některým institucím veřejného života v březnu 2014*, kterého se zúčastnilo 260 tazatelů, je mj. uvedeno, že „důvěra občanů ČR k rádiím, televizi i tisku od roku 2011 postupně klesala, v aktuálním výzkumu ale nedošlo v porovnání se situací v září 2013 v případě důvěry k rádiím a k televizi k žádné

dále weby aktualne.cz (54 % ku 28 %) a blesk.cz (58 % ku 30 %). Internetový mainstream (lidovky.cz, idnes.cz, tyden.cz) byl přitom proukrajinský pouze lehce. Více či méně výraznější převaha informací ruské provenience charakterizovala naopak parlamentnilisty.cz, blogosféru na idnes.cz, metropol.cz a zejména blisty.cz (39 % ku 61 %). [...] Mainstream (HN, MfD) zde opět o něco častěji sahal k ukrajinským zdrojům, kterýžto sklon byl patrnější také u Práva (57 % ku 29 %), ještě více pak u E15 (67 % ku 24 %) a zejména u deníku Metro. [...] Na opačném pólu stály Lidové noviny, u nichž byla frekvence ruských zdrojů (57 %). [...] Jednoznačně proruské byly co do původu informací i díkce mezi celostátními listy nakonec pouze Haló noviny (59 % ku 16 %)“ [JÜPTNER 2014].

- 4 Označení *Lügenpresse* se podle německých jazykovědců v Darmstadtu stalo německým paslovem (resp. neslovem) roku 2014, novotvarem implikujícím negativní konotace, kdy došlo ke „zneužití“ národního jazyka. Slovo *Lügenpresse* vzniklo již na počátku 20. století, propagandisticky bylo užíváno v průběhu první světové války, poté nacisty během druhé světové války k hanobení nezávislých sdělovacích prostředků. Nově se toto označení objevilo jako transparentní heslo během demonstrací účastníků Pegidy, protiimigračního hnutí Vlastenečtí Evropané proti islamizaci Západu. Za neslovo roku bylo zvoleno zejména s ohledem na předpoklad neznalosti historického kontextu užívání daného výrazu u skandujících demonstrantů [„*Lügenpresse*“... 2016].
- 5 Nedůvěra v tradiční média v německém prostředí byla samozřejmě pozorována již dříve, srov. např. informace o průzkumu Technické univerzity v Drážďanech z roku 2007/2008, podle níž důvěřovalo německým novinářům pouze 35 % dotazovaných [KRÜGER 2016, 22].
- 6 V této souvislosti dodejme, že podle informací ve zprávě *Světová média Rusko očerňují – kromě těch syrských, konstatovali ruští experti se právě Německo podle Ruského institutu strategických výzkumů (RISI) umístilo „na prvním místě žebříčku v počtu neobjektivně kritických „materiálů“*; Česká republika patří podle institutu „do skupiny tzv. zlých trpaslíků – zemí, které nevytvářejí velký počet materiálů, ale přesto většina z nich má negativní obsah. Na jednu neutrální zprávu o Rusku připadá bezmála pět negativních materiálů. Loni se v českých médiích objevilo pouze 80 neutrálních materiálů o Rusku“ [Světová... 2015].

statisticky významné změně, tisk si dokonce mírně polepšil (nárůst důvěry o 4 procentní body).⁷ Přestože tedy z šetření vyplynulo, že mezi lety 2013 a 2014 nedošlo k výrazné změně ve vztahu důvěry českých respondentů v média, z hlediska dlouhodobějšího vývoje pozorujeme tendenci klesající důvěry v média, jak ilustruje následující graf:

Graf 1: Vývoj důvěry médiím, odborům, církvím (v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí „rozhodně důvěřuji“ a „spíše důvěřuji“ vyjádřený v procentech. Zdroj: [Důvěra... 2014, 4]

S cílem předložit odborné i laické veřejnosti metodologicky podložené a verifikované závěry o ne/dodržení požadavků na objektivitu a vyváženost vybraných pořadů odvysílaných Českým rozhlasem byla provedena analýza s názvem *Mediální reprezentace ukrajinské krize. Analýza objektivitě a vyváženosti vybraných pořadů odvysílaných ČRo v období od 1. 1. do 30. 10. 2015*, kterou provedla agentura FOCUS – Centrum pro sociální a marketingovou analýzu, spol. s r. o.⁸ Tato analýza měla zodpovědět otázku, „zda si Český rozhlas v případě reportování o takzvané ukrajinské

7 V šetření je – mj. – dále uvedeno, že v dané době se převažující důvěře těšila „armáda (59 % důvěřujících: 32 % nedůvěřujících) a rádia (55 % důvěřujících: 41 % nedůvěřujících)“, u internetu byl výsledek „42 % důvěřujících: 44 % nedůvěřujících“, u „televize již mírně převážil podíl nedůvěřujících (46 % důvěřujících: 51 % nedůvěřujících)“, u tisku byl zjištěn „výraznější převis podílu nedůvěřujících (42 % důvěřujících: 55 % nedůvěřujících)“. Tisková zpráva z tohoto šetření je dostupná online [Důvěra... 2014].

8 Převzato z analýzy, která je dostupná online [Mediální... 2016].

krizi během stanoveného období v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu“ [Mediální... 2016, 5].⁹ Z výsledků analýzy vyplynulo, „že Český rozhlas při pokrývání tématu ukrajinské krize ve sledovaném období nepostupoval v rozporu se svými povinnostmi veřejnoprávního média“, upozorněno bylo však na to, že „část příspěvků reprezentujících Rusko vykazuje vůči tomuto subjektu negativní valenci“, že „kvalitativní analýza našla ve zkoumaných pořadech dílčí pochybení kmenových žurnalistů ČRo, především se jedná o nejasné zdrojování a kontextualizaci informací“ a že „problematickou stránkou analyzovaných pořadů byla identifikace protiruského diskurzu, který má tendenci prostřednictvím zejména nepřesně zdrojovaných informací vytvářet negativní obraz Ruska v kontextu tématu ukrajinské krize“. Zároveň je však konstatováno, že v žádném z těchto dílčích problematických okruhů nelze hovořit o narušení objektivitě a vyváženosti.¹⁰

Mohli bychom pokračovat ve výčtu závěrů provedených analýz, v nichž je buď dokazována, nebo naopak zpochybňována objektivita a nestrannost zpravodajství o ukrajinské krizi, avšak problém uchopitelnosti tohoto problému naráží – kromě výše zmíněné podstaty fungování médií, která usilují o zisk a pozornost recipientů – na samotnou podstatu moderních mediálních platform. Zřejmě snahy médií vypořádat se s kritickými hlasy ohledně ne/vyváženosti zpravodajství o ukrajinské krizi však – navzdory použití metodologicky správných a verifikovaných analytických aparátů – naráží na úskalí informačního zahlcení současné společnosti, neboť v neustále klokotající záplavě protichůdných informací, názorových proudů, kritických vs. souhlasných reakcí má (modelový) recipient (resp. pravděpodobně již téměř žádný

9 Konkrétně se jednalo o analýzu toho, „jak stanice ČRo 1 – Radiožurnál a ČRo Plus v období 1. 1. 2015 až 31. 10. 2015 zpracovaly téma krize na východě Ukrajiny a její ohlasy a dopady“ [Mediální... 2016, 6], a to na pozadí teorie nastolování agendy s cílem zjistit, „jakým způsobem a za užití jakých prostředků či editoriaálních postupů Český rozhlas ve sledovaném období pracoval s tématem ukrajinské krize, jakou agendu v rámci svého vysílání nastoloval a s jakými rámci pracoval v případě jednotlivých aktérů takzvané ukrajinské krize“ [Mediální... 2016, 8]. Analýza se zaměřovala na sledování míry věnovaného prostoru, na způsob pokrytí tématu, na ne/používání předsudků a uplatňování stereotypizačních mechanismů ve vztahu k národům a národnostem a jednotlivým stranám konfliktu u kmenových zaměstnanců ČRo, na to, „do jaké míry byl jednotlivým stranám sporu umožněn srovnatelný přístup do vysílání, a to přímou formou zprostředkování jejich jednání nebo formou institucionalizace jejich postojů a názorů“ apod.

10 Podrobněji srov. [Mediální... 2016, 86–87]. V českém mediálním prostoru rovněž rezonovaly události spojené se 495stránkovou stížností, která měla být dílem vysokoškolského studenta P. Pražáka a u které bylo toto autorství zpochybňováno a připisováno proruským kruhům v Česku. Tato stížnost skládající se ze 13 kapitol, která obsahovala detailní rozbor zpravodajství o ukrajinské krizi za období od 1. února 2014 do 31. ledna 2016 a v níž bylo doporučeno odvolání generálního ředitele České televize, však byla jak u Rady České televize, tak i u Rady pro rozhlasové a televizní vysílání zamítnuta. K tomuto srov. např. [HORÁK 2017]. Kompletní znění stížnosti je dostupné online [Stížnost... 2017].

„běžný občan“) mizivou šanci vyznat se v mediálně-informačním labyrintu a zvážit veškeré dostupné aspekty uchopení událostí spojených s obsáhlou, nejednoznačnou a rozvětvenou problematikou ukrajinské krize, do níž vstupují aspekty případné propagandy, trollování a jiné. Za racionální pohled na způsob informování o anexi Krymu by snad bylo možno považovat vyjádření M. Krumla, který se ke kritice tuzemských médií za nevyvážené informování o anexi Krymu¹¹ vyjádřil následovně: „*Kritici nevyváženosti poněkud zapomínají, že zpravodajství nemá dávat někomu za pravdu a už vůbec ne vybírat zprávy tak, aby bylo dosaženo takzvané názorové objektivitv. Skutečnost, že Rusko anektovalo Krym, je nepopíratelná, ani ruská vláda to nezpochybňuje. Odlíšný je výklad, proč k tomu došlo. Média tedy mají přinést ve zpravodajství základní stanoviska zúčastněných stran a reakce na ně, všechno ostatní se už odehrává v rámci jiných žánrů – reportáž, analýza, komentář a na ty se vztahují jiná pravidla a jiné požadavky*“ [KRUMML 2014].

Geografie zpravodajství, zpravodajské hodnoty a ukrajinská krize

Pohled mediálních teoretiků na způsob podávání zpravodajských informací o ukrajinské krizi se významně dotýká rovněž dalších aspektů: (1) dnes již klasického Lippmannova konceptu zpravodajských hodnot („*news value*“), definovaným v roce 1922 v knize *Public Opinion*, za které považoval „*jednoznačnost události, překvapení, prostorovou blízkost, osobní zaujetí a konflikt*“ [REIFOVÁ 2004, 7], a (2) s tímto úzce související geografii zpravodajství (*news geography, Nachrichtengeographie*), oblastí mediálních studií, jež se mj. zabývá popisem (zahraničního) zpravodajství, tím, které státy či světové regiony a v jaké míře jsou prezentovány.¹² Na pozadí geografie zpravodajství se míra pravděpodobnosti určité události transformovat se do zprávy proměňuje na základě statusu a blízkosti země, v níž se událost odehrála. U zemí s „vyšším statutem“ a u zemí geograficky bližších je pravděpodobnost přetavení události do zprávy vyšší a naopak [WEBER 2008, 396]. Teorii zpravodajských hodnot, zejména přímou úměru mezi vysokou mírou mediální atraktivity, prostorovou blízkostí a konfliktem, potvrzují výsledky šetření *Postoj české veřejnosti k dění na Ukrajině: říjen 2015* Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v němž byl – mj. – zmíněn i aspekt mediální atraktivity dané problematiky [Postoj...

11 Termín *anexe Krymu* užívá i Ministerstvo zahraničních věcí ČR, a to například v *Prohlášení MZV ČR k tzv. „lidovým republikám“*: „*Plně respektujeme územní celistvost a svrchovanost Ukrajiny. Ruskou anexi Krymu a pokračující přítomnost několika tisíc příslušníků ozbrojených sil RF na východě Ukrajiny považujeme za hrubé porušení mezinárodního práva a vážné ohrožení míru a stability v Evropě.*“ Zdroj: [Prohlášení... 2017].

12 Ke geografii zpravodajství srov. např. článek *Nachrichtengeographie: Beschreibungsmodell und Erklärungsansatz auf dem Prüfstand. Untersuchung am Beispiel der Osteuropaberichterstattung deutscher Tageszeitungen* [WEBER 2008].

2015]. Z tohoto šetření mj. vyplynulo, že „určité snížení zájmu je pro středně až dlouhodobé konflikty charakteristické – po počáteční aktivizaci zájmu veřejnosti dochází k útlumu mediálního zájmu a k roztažení tématu do dlouhého časového úseku a že stejně jako v jiných případech dochází i zde k určitému monotónnímu průběhu (ve smyslu novosti, nikoliv naléhavosti) události, téma postupně překrývají jiné události, atp.“ Jde o snadno predikovatelné výsledky, které potvrzují, že zejména počátky ukrajinské krize představovaly pro českého diváka recepčně atraktivní obsah, neboť došlo ke koincidenčnímu spojení několika faktorů, zaručujících kýženou mediální atraktivitu: prostorovou blízkost, konfliktnost událostí, vysoký emoční náboj a v neposlední řadě možnost zhlédnutí původního obrazového materiálu, pořízeného českými žurnalisty, a to zejména v období dlouhodobých občanských nepokojů na kyjevském náměstí Nezávislosti, známých pod názvem Euromajdan.

Závěr

Mediální reprezentace událostí spojených s ukrajinskou krizí zasahuje do celé řady rovin, které souvisejí s kredibilitou a objektivitou zpravodajství. Ústřední problém představuje omezená možnost kritického vypořádání se s událostmi kolem ukrajinské krize v západních médiích a s relevancí informací, které nám tato média přinášejí. Tento začarovaný kruh vyústil v kritiku západních mainstreamových médií a v otázku míry přítomnosti ideologických a politizujících prvků v západním mediálním prostoru.

Literatura:

- Důvěra některým institucím veřejného života v březnu 2014.* (2014). Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., zpracovala Naděžda Čadová, zveřejněno dne 28. března 2014. <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/cz/a1728/f9/p0140328.pdf>. [online]. [cit. 12. 4. 2016].
- HORÁK, J. (2017): *50ostránková stížnost na ČT nespada pod stůl, student ji dostal k soudu.* Lidovky.cz. <https://www.lidovky.cz/obri-stiznost-projedna-soud-dgp-zpravy-domov.aspx?c=A170509_143502_ln_domov_jho>. [online]. [cit. 20. 5. 2017].
- JÚPTNER, J. (2014): *Přebírají česká média ruské nebo ukrajinské informace?* NEWTON media, 18. 8. 2014. <<http://www.newtonmedia.cz/cs/mediainfo-cz/analyzy/prebiraji-ceska-media-ruske-nebo-ukrajinske-informace/detail>>. [online]. [cit. 22. 3. 2016].
- KRÜGER, U. (2016): *Mainstream: Warum wir den Medien nicht mehr trauen.* Berlin.
- KRUMML, M. (2014): *Češi patří ke světové špičce v hořekování nad médii.* MediaGuru. 18. 4. 2014. <<https://www.mediaguru.cz/clanky/2014/04/cesi-patri-ke-svetove-spicke-v-horekovani-nad-medii>>. [online]. [cit. 26. 6. 2016].

„Lügenpresse“ ist Unwort des Jahres. (2016). Spiegel online. 13. 1. 2015. <<http://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/luegenpresse-ist-unwort-des-jahres-a-1012678.html>>. [online] [cit. 10. 1. 2016].

Mediální reprezentace ukrajinské krize. Analýza objektivitv a vyváženosti vybraných pořadů odvysílaných ČRo v období od 1. 1. do 30. 10. 2015. (2016). FOCUS – Centrum pro sociální a marketingovou analýzu. <http://media.rozhlas.cz/_binary/03588583.pdf>. [online]. [cit. 29. 5. 2016].

MENON, R., RUMER, E. (2015): *Conflict in Ukraine. The Unwinding of the Post-Cold War Order*. Cambridge.

Postoj české veřejnosti k dění na Ukrajině: říjen 2015. (2015). Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Zpracovali Martin Buchtík a Tomáš Rábek, zveřejněno dne 10. listopadu 2015. <<https://cvvm.soc.cas.cz/media/content2/documents/c2/a1959/f9/pm151110.pdf>>. [online]. [cit. 20. 1. 2017].

Prohlášení Ministerstva zahraničních věcí ČR k tzv. „lidovým republikám“. (2017). Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 19. 7. 2017. <https://www.mzv.cz/kiev/cz/zpravy_a_udalosti/http_www_mzv_cz_jnp_cz_udalosti_a_media.html>. [online]. [cit. 22. 7. 2017].

REIFOVÁ, I. a kol. (2004): *Slovník mediální komunikace*. Praha.

Stížnost na zpravidajství České televize k ukrajinské krizi. (1. únor 2014 – 31. leden 2016). (2017). <<http://hlidacipes.org/wp-content/uploads/2016/04/stiznost-na-CT.pdf>>. [online]. [cit. 12. 2. 2017].

Světová média Rusko očerňují – kromě těch syrských, konstatovali ruští experti. (2015). Česká televize. <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1504972-svetova-media-rusko-ocernuji-krome-tech-syrskych-konstatovali-rusti-experti>>. [online]. [cit. 20. 4. 2016].

WEBER, P. (2008): *Nachrichtengeographie: Beschreibungsmodell und Erklärungsansatz auf dem Prüfstand. Untersuchung am Beispiel der Osteuropaberichterstattung deutscher Tageszeitungen*. MK – Medien und Kommunikationswissenschaft, 56 (3–4), s. 392–413. <http://www.zora.uzh.ch/id/eprint/13176/1/2008_Weber_Nachrichtengeographie.pdf>. [online]. [cit. 2. 3. 2016].

ŽANTOVSKÝ, P. (2015): *Mediální manipulace v digitálním věku*. Medias res, 30. 12. 2015. <<http://www.mediasres.cz/media-a-pr/2948-petr-zantovsky-medialni-manipulace-v-digitalnim-veku.htm>>. [online]. [cit. 12. 1. 2017].

Článek vznikl v rámci řešení grantu č. Do5-45 „Mediální konstrukce vlastenectví ve vybraných ruských médiích“ Interního grantového systému Metropolitní univerzity Praha, o. p. s.

O autorce

Eva Niklesová, Metropolitan University Prague,

Department of Media Studies, Prague, Czech Republic, eva.niklesova@mup.cz